

ISSN 2518-1483 (Online),
ISSN 2224-5227 (Print)

2018 • 6

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ

БАЯНДАМАЛАРЫ

ДОКЛАДЫ

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

REPORTS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ЖУРНАЛ 1944 ЖЫЛДАН ШЫҒА БАСТАҒАН
ЖУРНАЛ ИЗДАЕТСЯ С 1944 г.
PUBLISHED SINCE 1944

Бас редакторы
х.ғ.д., проф., ҚР ҰҒА академигі **М.Ж. Жұрынов**

Редакция алқасы:

Адекенов С.М. проф., академик (Қазақстан) (бас ред. орынбасары)
Величкин В.И. проф., корр.-мүшесі (Ресей)
Вольдемар Вуйцик проф. (Польша)
Гончарук В.В. проф., академик (Украина)
Гордиенко А.И. проф., академик (Белорус)
Дука Г. проф., академик (Молдова)
Илолов М.И. проф., академик (Тәжікстан),
Леска Богуслава проф. (Польша),
Локшин В.Н. проф. чл.-корр. (Қазақстан)
Нараев В.Н. проф. (Ресей)
Неклюдов И.М. проф., академик (Украина)
Нур Изура Удзир проф. (Малайзия)
Перни Стефано проф. (Ұлыбритания)
Потапов В.А. проф. (Украина)
Прокопович Полина проф. (Ұлыбритания)
Омбаев А.М. проф., корр.-мүшесі (Қазақстан)
Өтелбаев М.О. проф., академик (Қазақстан)
Садыбеков М.А. проф., корр.-мүшесі (Қазақстан)
Сатаев М.И. проф., корр.-мүшесі (Қазақстан)
Северский И.В. проф., академик (Қазақстан)
Сикорски Марек проф., (Польша)
Рамазанов Т.С. проф., академик (Қазақстан)
Такибаев Н.Ж. проф., академик (Қазақстан), бас ред. орынбасары
Харин С.Н. проф., академик (Қазақстан)
Чечин Л.М. проф., корр.-мүшесі (Қазақстан)
Харун Парлар проф. (Германия)
Энджун Гао проф. (Қытай)
Эркебаев А.Э. проф., академик (Қырғыстан)

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының баяндамалары»

ISSN 2518-1483 (Online),

ISSN 2224-5227 (Print)

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» Республикалық қоғамдық бірлестігі (Алматы қ.)
Қазақстан республикасының Мәдениет пен ақпарат министрлігінің Ақпарат және мұрағат комитетінде 01.06.2006 ж.
берілген №5540-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 500 дана.

Редакцияның мекенжайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., 220, тел.: 272-13-19, 272-13-18,
<http://nauka-nanrk.kz>, reports-science.kz

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2018

Типографияның мекенжайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Муратбаева көш., 75.

Главный редактор
д.х.н., проф., академик НАН РК **М. Ж. Журинов**

Редакционная коллегия:

Адекенов С.М. проф., академик (Казахстан) (зам. гл. ред.)
Величкин В.И. проф., чл.-корр. (Россия)
Вольдемар Вуйцик проф. (Польша)
Гончарук В.В. проф., академик (Украина)
Гордиенко А.И. проф., академик (Беларусь)
Дука Г. проф., академик (Молдова)
Илолов М.И. проф., академик (Таджикистан),
Леска Богуслава проф. (Польша),
Локшин В.Н. проф. чл.-корр. (Казахстан)
Нараев В.Н. проф. (Россия)
Неклюдов И.М. проф., академик (Украина)
Нур Изура Удзир проф. (Малайзия)
Перни Стефано проф. (Великобритания)
Потапов В.А. проф. (Украина)
Прокопович Полина проф. (Великобритания)
Омбаев А.М. проф., чл.-корр. (Казахстан)
Отелбаев М.О. проф., академик (Казахстан)
Садыбеков М.А. проф., чл.-корр. (Казахстан)
Сатаев М.И. проф., чл.-корр. (Казахстан)
Северский И.В. проф., академик (Казахстан)
Сикорски Марек проф., (Польша)
Рамазанов Т.С. проф., академик (Казахстан)
Такибаев Н.Ж. проф., академик (Казахстан), зам. гл. ред.
Харин С.Н. проф., академик (Казахстан)
Чечин Л.М. проф., чл.-корр. (Казахстан)
Харун Парлар проф. (Германия)
Энджун Гао проф. (Китай)
Эркебаев А.Э. проф., академик (Кыргызстан)

Доклады Национальной академии наук Республики Казахстан»

ISSN 2518-1483 (Online),

ISSN 2224-5227 (Print)

Собственник: Республиканское общественное объединение «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы)

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации и архивов Министерства культуры и информации Республики Казахстан №5540-Ж, выданное 01.06.2006 г.

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 500 экземпляров

Адрес редакции: 050010, г.Алматы, ул.Шевченко, 28, ком.218-220, тел. 272-13-19, 272-13-18

<http://nauka-nanrk.kz> reports-science.kz

©Национальная академия наук Республики Казахстан, 2018 г.

Адрес типографии: ИП «Аруна», г.Алматы, ул.Муратбаева, 75

E d i t o r i n c h i e fdoctor of chemistry, professor, academician of NAS RK **M.Zh. Zhurinov****E d i t o r i a l b o a r d:****Adekenov S.M.** prof., academician (Kazakhstan) (deputy editor in chief)**Velichkin V.I.** prof., corr. member (Russia)**Voitsik Valdemar** prof. (Poland)**Goncharuk V.V.** prof., academician (Ukraine)**Gordiyenko A.I.** prof., academician (Belarus)**Duka G.** prof., academician (Moldova)**Iolov M.I.** prof., academician (Tadjikistan),**Leska Boguslava** prof. (Poland),**Lokshin V.N.** prof., corr. member. (Kazakhstan)**Narayev V.N.** prof. (Russia)**Nekludov I.M.** prof., academician (Ukraine)**Nur Izura Udzir** prof. (Malaysia)**Perni Stephano** prof. (Great Britain)**Potapov V.A.** prof. (Ukraine)**Prokopovich Polina** prof. (Great Britain)**Ombayev A.M.** prof., corr. member. (Kazakhstan)**Otelbayv M.O.** prof., academician (Kazakhstan)**Sadybekov M.A.** prof., corr. member. (Kazakhstan)**Satayev M.I.** prof., corr. member. (Kazakhstan)**Severskiy I.V.** prof., academician (Kazakhstan)**Sikorski Marek** prof., (Poland)**Ramazanov T.S.** prof., academician (Kazakhstan)**Takibayev N.Zh.** prof., academician (Kazakhstan), deputy editor in chief**Kharin S.N.** prof., academician (Kazakhstan)**Chechin L.M.** prof., corr. member. (Kazakhstan)**Kharun Parlar** prof. (Germany)**Endzhun Gao** prof. (China)**Erkebayev A.Ye.** prof., academician (Kyrgyzstan)**Reports of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.****ISSN 2224-5227****ISSN 2518-1483 (Online),****ISSN 2224-5227 (Print)**

Owner: RPA "National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan" (Almaty)

The certificate of registration of a periodic printed publication in the Committee of Information and Archives of the Ministry of Culture and Information of the Republic of Kazakhstan N 5540-Ж, issued 01.06.2006

Periodicity: 6 times a year

Circulation: 500 copies

Editorial address: 28, Shevchenko str., of 219-220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19, 272-13-18,

<http://nauka-nanrk.kz> / reports-science.kz

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2018

Address of printing house: ST "Aruna", 75, Muratbayev str, Almaty

UDC 331.103.15

G.T. Aitkenova, Zh.Kh. Yesbenbetova, Sh. K. Abikenova, D. B. Mukanov

Republican State Enterprise "Republican Scientific and research institute of labour security of the Ministry of Healthcare and Social Development of the Republic of Kazakhstan", Astana, Republic of Kazakhstan.

E-mail: aitkenova.g@rniiot.kz, esbenbetova@rniiot.kz, as@rniiot.kz, mukanova.d@rniiot.kz

ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF THE DEVELOPED METHODOLOGY FOR SETTING THE TYPE AND THE VOLUME OF GUARANTEES TO WORKERS FOR WORKING CONDITIONS

Abstract. The features of the current system for establishing guarantees for workers engaged in heavy work, work with harmful and (or) dangerous working conditions in the Republic of Kazakhstan are highlighted in the article. The necessity of providing guarantees to workers engaged in heavy work, work with harmful and (or) dangerous working conditions, not only taking into account the state of working conditions, but also the state of their health is grounded. In this regard, it is proposed to introduce the Methodology for establishing the type and scope of guarantees to workers engaged in heavy work, work with harmful and dangerous working conditions, depending on the degree of occupational risk. In this article, calculations are made to provide the type and scope of guarantees to employees employed in the enterprise for the production of soft roofing and waterproofing materials, depending on the degree of occupational risk in the new developed methodology. The analysis of the effectiveness of the implementation of the proposed methodology in comparison with the current mechanism and the list approach in providing guarantees to employees was carried out. The application of the proposed methodology has a positive effect on the regulation of labor relations between employers and employees and is recommended for use in domestic enterprises.

Keywords: workers employed in heavy work, work with harmful and dangerous working conditions, provision of guarantees to employees, additional annual paid leave, increased wage, reduced working hours, professional risk assessment, degree of occupational risk.

INTRODUCTION

Studying and solving problems related to the provision of healthy and safe working conditions, measures to prevent accidents at work are a priority of the life and health of employees in relation to the results of production activities at enterprises.

According to official statistics, in 2016, 2034 employees suffered at the enterprises of the Republic of Kazakhstan, which confirms an increase in the number of accidents by 15.3%, comparing with the previous year. Of the total number of casualties, 225 fatal accidents were registered [1].

At present, in the Republic of Kazakhstan, 368.8 thousand people out of 1677.0 thousand employees of the enterprises surveyed, in conditions that do not meet sanitary and hygienic requirements (norms) are employed, it is almost one of five workers[2].

The adoption of active measures to create a safe and healthy working environment is one of the international requirements specified in the International Labor Organization Convention No. 187 "On the Basics of Promotion of Occupational Safety and Health", ratified by the Law of the Republic of Kazakhstan No. 243-V of October 20, 2014 [3].

In the case of failure by officials in complying all requirements, ensuring safe working conditions, the legislation of the Republic of Kazakhstan applies a penalty in the form of a fine [4].

According to the strategic plan of the Ministry of Healthcare and Social Development of the Republic of Kazakhstan, safe workplaces and harmonious labor relations are the basis for effective employment. The basis of this work will be the strengthening the demand from organizations, conducting a special

assessment of working conditions at production facilities and the full implementation by 2020 of mechanisms for managing occupational risks in daily production practice [5].

For this category of employees at the state level, there is a mechanism for establishing various types of guarantees: an increased wage, an additional annual paid leave of at least six calendar days and no more than 36 calendar days, a reduced working time of not more than 36 hours per week, etc. [6].

Employees engaged in hard work, work with harmful and (or) dangerous working conditions are provided with guarantees in the form of additional paid annual leave and reduced working hours according to the list of industries, shops, professions and positions, the list of heavy work, work with harmful and (or) hazardous working conditions, the work in which entitles to reduced hours of work, additional paid annual leave and higher wages, and to rules of their provision, approved by the authorized body on labor (hereinafter - the List)[7, 8]. At the same time, the presence of harmful labor conditions must be confirmed by the results of attestation of production facilities according to working conditions [6].

However, based on the results of research carried out in terms of providing guarantees, it was found that these requirements are violated by employers [9].

In process of creating an effective mechanism for economic incentives for enterprises to improve labor conditions and safety, it is necessary to designate the priority of preserving the health of the working person, and in case of loss of health at work, a worthy guaranteed compensation. The entire system of social protection, as an element of the OSH management system from the adverse consequences of professional activity, should be oriented towards the solution of these problems [10].

The instructions of the Head of State to create safe working conditions at the third stage of modernization are aimed at transiting to the implementation of an occupational risk management system. The new system is aimed at preventing occupational risks, increasing employers' responsibility for creating safe working conditions, reducing occupational injuries and occupational diseases [11].

The current mechanism for establishing guarantees on the basis of the list does not correspond to the world practice in the management of labor protection and has no connection with the results of certification of workplaces on working conditions. There is no differentiation of guarantees and compensations depending on working conditions.

To establish the connection between the results of attestation of production facilities by labor conditions by the volume of the provision of the guarantees above within the framework of scientific research, dedicated to implement the occupational risk management system in the Republic of Kazakhstan, a Methodology was developed for establishing the type and scope of guarantees for workers engaged in heavy work, work with harmful and dangerous working conditions depending on the degree of occupational risk (hereinafter - Methodology)[12].

The methodology proposes to determine the scope of guarantees depending on the degree of occupational risk, which is a complex numerical characteristic of the hazards and hazards of the working environment and the work process, the risk of morbidity, the safety of production equipment and the provision of personal protective equipment. The degree of occupational risk is calculated according to the methodology of calculating the individual indicator of the degree of occupational risk [13, 14].

The methods above were developed by the Institute and passed the state registration of intellectual property rights in the form of a scientific works (№2258 and №2259 of 03.10.2017).

The proposed approaches to establishing guarantees in the form of increased wages, additional paid annual leave and reduced working hours, and the determination of their volume were tested in 2017 using the example of six enterprises [15].

This article presents the results of approbation of the methodology and appropriate work by the example of one of the enterprises, the main activity of which is the production of soft roofing and waterproofing materials (“23993” by the general classifier of economic activity).

MAIN PART

According to statistics for 2016 (report 1-T), enterprises for the production of soft roofing and waterproofing materials employ 97 people, of whom 37 workers are involved in harmful and (or) dangerous working conditions, including 4 women.

According to the staff list, the vocational qualification structure of the enterprise consists of 47 professions, 14 of them are administrative and managerial personnel (14 people), 8 professions of production personnel (25 people) and 25 auxiliary personnel professions (58 people).

The technological process of the enterprise, manufacturing bitumen and waterproofing materials includes: firstly, the delivery of oil bitumen; secondly, the production of modified bitumen, which goes either to further processing for the production of waterproofing materials (including bitumen primer, bitumen mastic, roofing materials), or for sale in the form of bitumen blocks, packing bitumen into a sack; thirdly, the packaging of finished waterproofing materials in metal drums, cloak-takers and their stock for storage and realization.

The main occupations of industrial nature are: the operator of the technological line for bottling bitumen № 1, 2; the operator on impregnating aggregates of a line on manufacturing of a soft roof; operator of the technological line for the production of soft roofing; operator of the technological line of bitumen farming.

In order to determine the effectiveness of the implementation of the developed methodology, a comparative analysis of the provision of a guarantee was made in the context of the unit according to the operating mechanism, according to the list and the proposed methodology from three positions:

- a) in accordance with the requirements of the current legislation of the Republic of Kazakhstan, i.e. on the basis of the results of attestation of production facilities in accordance with the list;
- b) according to the approach applied at the enterprise;
- c) on the basis of the results of occupational risk assessment.

Employees of 14 professions are employed in the administrative-management division. Comparison of the current guarantee mechanism with the List showed that the professions of this department do not provide guarantees in the form of additional leave and reduced working hours.

According to the current system, employees of the administrative and management unit have not had any kinds of guarantees for working conditions.

To provide a justified guarantee on the developed methodology, it was determined that employees of 14 professions are entitled to no less than 6 calendar days of additional paid annual leave and an increased wage of at least 4%, since they are related to the second risk degree (low risk).

It should be noted that, according to the developed methodology, workers, whose profession and (or) professional group refers to the 1-, 2- and 3-degree of occupational risk, are not provided by reduced working hours [12].

Employees of 8 professions are employed in the main production divisions at the enterprise. According to the List, employees of 4 professions have the right to additional paid annual work leave up to 6 calendar days. The reduced duration of working hours for employees of the main unit is not provided.

In 2016, the company established and provided guarantees in the form of 6 calendar days of additional leave to 6 professions, an increased wage in the amount of at least 4% of employees in 2 professions and at least 8% of employees in 2 professions.

According to the developed method of establishing guarantees for special working conditions for employees of the five professions of the main unit, at least 6 calendar days of additional paid annual leave and a high wage of at least 4% are required. Employees of 3 professions (the chief of production, the chief technologist, the master of the shift) have at least 12 calendar days of additional paid annual leave and an increased wage of at least 8%.

In the auxiliary units, employees of 25 professions are employed, of which according to the Schedule, an additional paid annual leave is granted up to 6 calendar days for workers of 4 professions, up to 12 calendar days for employees of 1 profession of the auxiliary unit. The reduced duration of working time is no more than 36 hours, it is assigned to an employee of 1 profession (gas electric welder).

At least 6 calendar days of additional leave are provided to 22 professions, not less than 12 calendar days for employees of 2 professions of an auxiliary division. According to the current mechanism, a 4% wage is paid to employees of 8 professions, 8% to employees of 4 professions and 16% to employees of 1 profession (gas electric welder).

In accordance with the method of establishing guarantees for working conditions, employees of 8 professions do not rely on any type of guarantees. Employees of the 16 profession are guaranteed in the form of current current current of additional leave and a higher pay at least 4%. An employee of 1 profession (boiler house operator) who is exposed to an average occupational risk is entitled to an additional leave of at least 12 calendar days and an increased wage of at least 8%.

A comparative analysis of the provision of additional annual paid leave for employees in accordance with the operating mechanism / according to the List / according to the proposed methodology / in the context of the three divisions is shown in Figure 1.

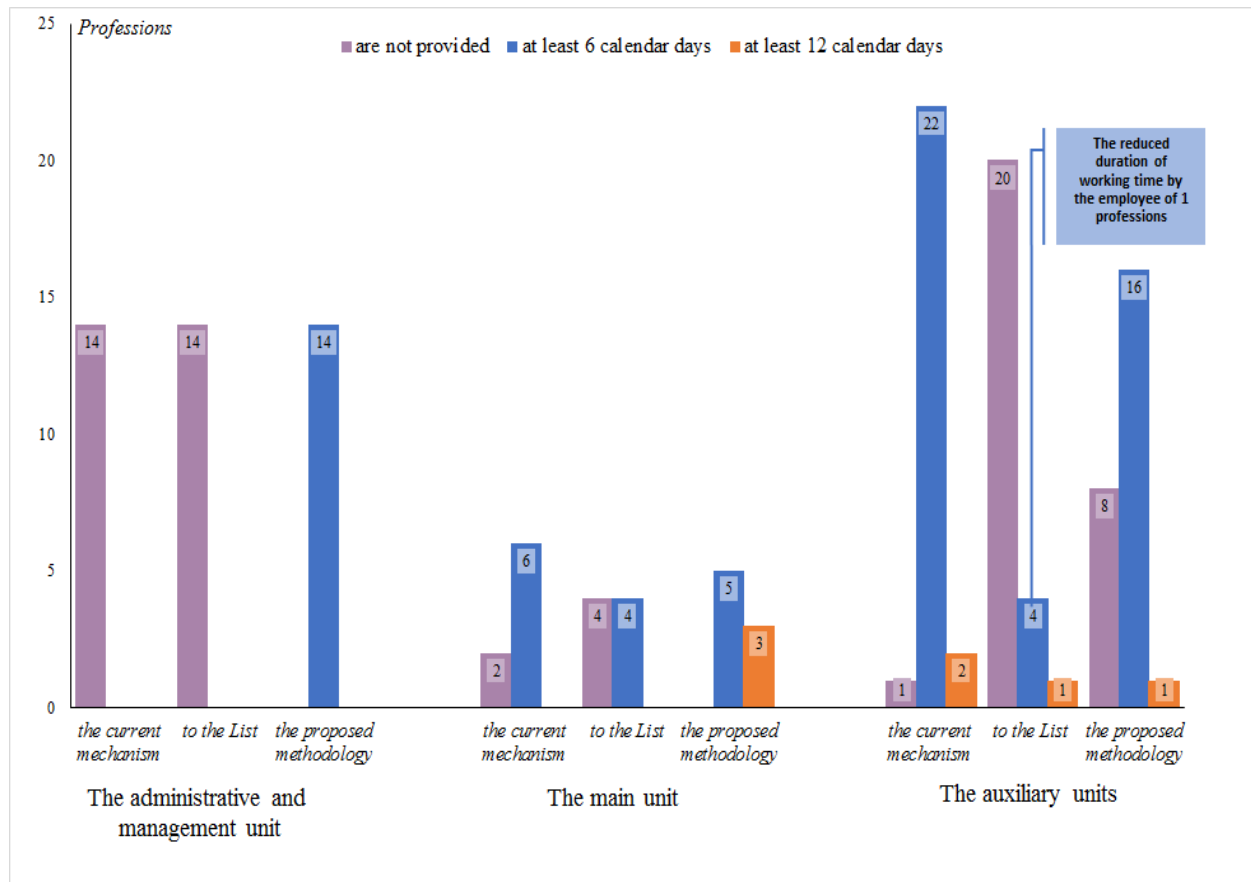

Figure 1 - Comparative analysis of the provision of additional annual paid leave for employees

A comparative analysis of the granting of an increased wage to employees at the current mechanism / according to the List / according to the proposed methodology / in the context of the three divisions is shown in Figure 2.

According to the list and the current system, no guarantees are established to the professions of the administrative and management unit. The new methodology offers an additional leave of at least 6 calendar days to all professions in the administrative and management unit (14 professions, 100%).

If according to the list of professions of the main department, only half of the 8 professions (50%) are eligible for additional leave of no more than 6 calendar days, 6 professions (75%) according to the current system of 6 calendar days, then the procedure suggests an additional leave of at least 6 and 12 calendar days to all professions of this unit (100%).

In accordance with the list, only 20% of the professions of workers in the auxiliary units are entitled to an additional leave of no more than 6 and 12 calendar days. The current system establishes an additional leave of 6 and 12 calendar days for 24 professions (96%), while the developed methodology proposes to establish an additional leave of at least 6 and 12 calendar days for 17 professions of auxiliary units (68%).

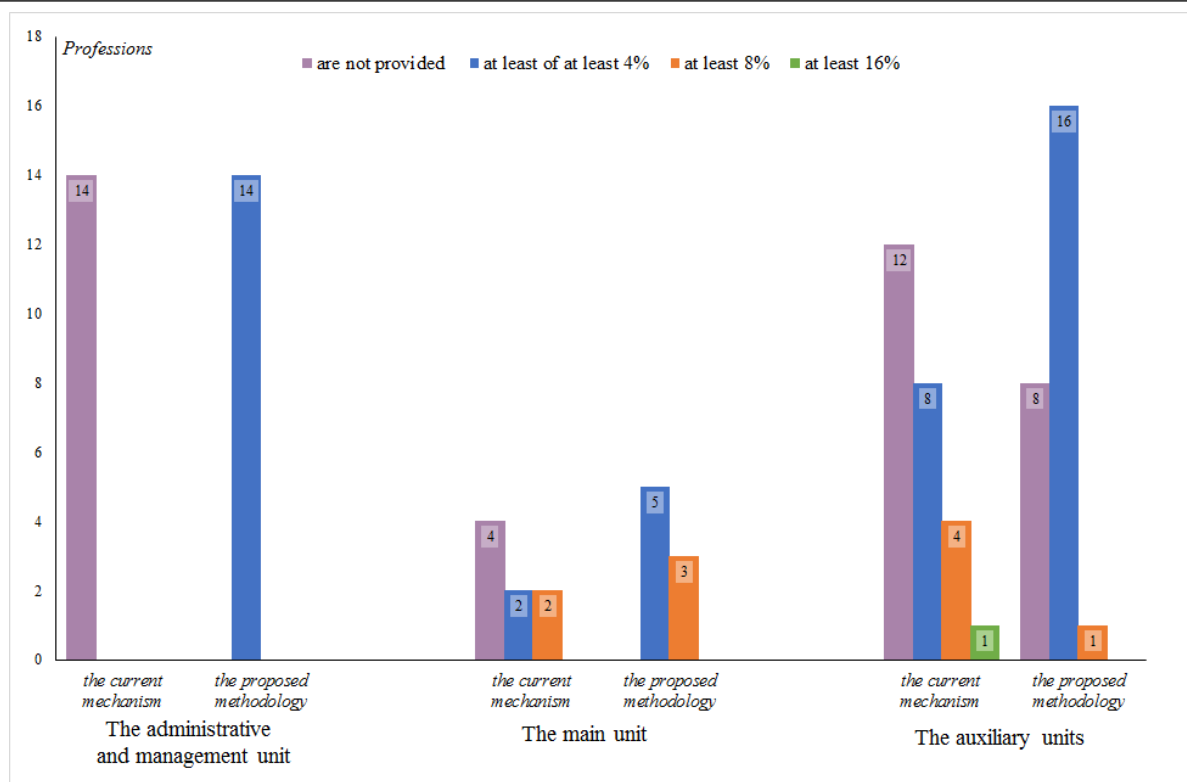

Figure 2 - Comparative analysis of the provision of increased pay

On a comparative analysis of the provision of a high wage for the provision of a high wage, it can be seen that the current system does not establish a higher wage for the professions of the administrative and managerial unit, while the methodology offers a 4% higher salary for all professions in this unit (100 %).

Under the current system, a 4% and 8% increase in the amount of remuneration is set in half of the professions of the main unit (50%). The proposed methodology establishes an increased wage at least 4% and 8% for all professions in this unit (100%).

The current system of guarantees for working conditions increased the amount of labor compensation in the amount of 4%, 8% and 16% to half of the professions of this unit (52%). According to the developed methodology, an increased wage in the amount of 4%, 8% is proposed to establish 17 professions of the support unit (68%).

Thus, the data on the assessment of occupational risks for 2016 were analyzed and according to the methodology:

- for 8 professions (17%), no type of guarantee is applied (1 - the degree of occupational risk);
- guarantees for 35 professional jobs (74.5%) in the form of an additional annual paid leave for at least 6 calendar days and a high wage at least 4% (2 - the degree of occupational risk);
- 4 professions (8.5%) are entitled to guarantees in the form of an additional annual paid leave for at least 12 calendar days and a high wage not less than 8% (3-degree of occupational risk).

Thus, according to the analysis of the effectiveness of the proposed methodology, it was revealed that in the explored enterprise, workers who are engaged in the production of soft roofing and waterproofing materials are not provided with full guarantee. The current mechanism for providing additional vacations to the administrative and managerial and substantive divisions corresponds with the approved list. In the auxiliary units, in fact, it is provided much more than required from the list. The provision of guarantees to professions according to the proposed mechanism (83% of the profession) increased, in comparison with the list (19% of the profession) and the operating mechanism (64% of the profession). This is due to the fact that in the workplace were identified risks in some professions, during the evaluation.

CONCLUSION

In general, the use of the entire system of occupational risk assessment and methods of providing guarantees are an integrated measure in the OSH management system in the enterprise. The assessment allows to identify the main risks in the workplace, as well as the method of guarantee, which can be guaranteed individually by profession, regardless to whether there is a data list of the profession in the List.

Considering the harmful and dangerous production factors of the type of economic activity that the selected enterprise deals with and the calculation of the assessment of occupational risks, the enterprise generally refers to low risk(2-risk).

In order to eliminate risks in the production or reduce this indicator (in case of impossibility to eliminate risks, to reduce the risk to the possible minimum), it is necessary to develop an action plan for each profession individually.

Specially developed measures to eliminate risks, taking into account harmful and dangerous production resources to enterprises producing soft roofing and waterproofing materials that are engaged in the selected enterprise, allow to significantly increase material costs for enterprises and lead to education. Material resources, saved as a result of the risk reduction measure, can be sent to the company for repair, supply of workplaces with upgraded equipment and automation of the labor process, etc.

Advantages of the proposed approach are to use a more complete basis for differentiating of guarantees to workers, not only taking into account the state of working conditions, but also the health status of employees. The methodology determines the relationship between the guarantee to workers and the assessment of occupational risks.

REFERENCES

- [1] Operativnye dannye (jekspress informacija, bjulleteni). Zdravoohranenie. O travmatizme, svjazannom s trudovoj dejatel'nost'ju, i professional'nyh zabolevanijah v Respublike Kazahstan. 23-serija. <http://stat.gov.kz/>
- [2] Operativnye dannye (jekspress informacija, bjulleteni). Trud. Chislennost' rabotnikov, zanjatyh vo vrednyh i drugih neblagoprijatnyh uslovijah truda, po otdel'nym vidam jekonomicheskoj dejatel'nosti v Respublike Kazahstan za 2016 god. 17-serija. <http://stat.gov.kz/>
- [3] Zakon Respubliki Kazahstan ot 20 oktjabrja 2014 goda № 243-V ZRK «O ratifikacii Konvencii ob osnovah, sodejstvujushhiih bezopasnosti i gigiene truda (Konvencija 187)». Informacionno-pravovaja sistema normativnyh pravovyh aktov RK «Adilet». URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1400000243>
- [4] Kodeks Respubliki Kazahstan ot 5 ijulja 2014 goda № 235-V ZRK «Ob administrativnyh pravonarushenijah».
- [5] PPRK ot 24.04.2014 g. № 396 «Ob utverzhdenii Konceptcii social'nogo razvitija Respubliki Kazahstan do 2030 goda i Plana social'noj modernizacii do 2016 goda»
- [6] Trudovoj Kodeks RK ot 23 nojabrja 2015 goda № 414-V ZRK.
- [7] Prikaz MZSR RK № 1053 ot 28 dekabrja 2015 goda «Ob utverzhdenii Spiska proizvodstv, cehev, professij i dolzhnostej, perechnja tjazhelyh rabot, rabot s vrednymi i (ili) opasnymi uslovijami truda, rabota v kotoryh daet pravo na sokrashennuju prodolzhitel'nost' rabocheho vremeni, dopolnitel'nyj oplachivaemyj ezhegodnyj trudovoj otpusk i povyshennyj razmer oplaty truda, a takzhe pravil ih predostavlenija».
- [8] Prikaz i.o. Ministra truda i social'noj zashhity naselenija Respubliki Kazahstan ot 31 ijulja 2007 goda № 182-p. «Ob utverzhdenii Spiska proizvodstv, cehev, professij i dolzhnostej, perechnja tjazhelyh rabot, rabot s vrednymi (osobo vrednymi) i (ili) opasnymi uslovijami truda, rabota v kotoryh daet pravo na sokrashennuju prodolzhitel'nost' rabocheho vremeni, dopolnitel'nyj oplachivaemyj ezhegodnyj trudovoj otpusk i na povyshennyj razmer oplaty truda, a takzhe Pravil predostavlenija sokrashhennoj prodolzhitel'nosti rabocheho vremeni, dopolnitel'nogo oplachivaemogo ezhegodnogo trudovogo otpuska i povyshennogo razmera oplaty truda»
- [9] Esbenbetova Zh.H.: Shajhy R.T., Tanabaeva A.E. KR zijandy zhane (nemese) kauipti eńbek zhardajlarynda isteitin zhymyskerlerdin eńbegin retteu. Zhurnal «Vestnik NAN RK», V. 4, № 368 (2017), 122 – 124. URL: <http://rmebrk.kz/journals/3426/36670.pdf>
- [10] Duljasova M.V. Problemy social'no-jekonomicheskoj zashhishhennosti ot neschastnyh sluchaev na proizvodstve. Neftegazovoe delo, 2004. http://ogbus.ru/authors/Dulyasova/Dulyasova_5.pdf
- [11] Poslanie Prezidenta RK ot 31.01.2017 goda «Tret'ja modernizacija Kazahstana: global'naja konkurentosposobnost'».
- [12] Bisakaev S.G., Abikenova Sh.K., Esbenbetova Zh.H., Gribenko L.A., Mukanova D.B., Ajtkenova G.T. «Metodika ustanovlenija vida i ob#ema garantij rabotnikam, zanjatym na tjazhelyh rabotah, rabotah s vrednymi i opasnymi uslovijami truda v zavisimosti ot stepeni professional'nogo riska»//nauchnoe proizvedenie. Svidetel'stvo o gosudarstvennoj registracii prav na ob#ekt avtorskogo prava № 2258 ot 3 oktjabrja 2017 goda.
- [13] Bisakaev S.G., Abikenova Sh.K. Esbenbetova Zh.H., Gribenko L.A., Tanabaeva A.E., Abilov A.K., Sarybaeva K.D. Metodika rascheta stepeni individual'nogo professional'nogo riska v zavisimosti ot uslovij truda i sostojanija zdorov'ja

rabotnika//nauchnoe proizvedenie. Svidetel'stvo o gosudarstvennoj registracii prav na ob#ekt avtorskogo prava № 2259 ot 3 oktjabrja 2017 goda.

[14]Bisakaev S.G., Abikenova Sh.K., Esbenbetova Zh.H. Metodicheskie rekomendacii po vnedreniju sistemy upravlenija professional'nymi riskam na predprijatii / Bisakaev S.G., Abikenova Sh.K., Esbenbetova Zh.H. Astana: RGKP «RNIOT MTZSN RK», Astana, 2017 g. S. 58.

[15]Abikenova Sh.K., Ajtkenova G. T., Mukanova D.B., Gribenko L.A. «Ustanovlenie vidov i ob#ema garantij rabotnikam, zanjatym na tjazhelyh rabotah, rabotah s vrednymi i opasnymi uslovijami truda v zavisimosti ot stepeni professional'nogo riska// Vestnik VKGTU imeni D. Serikbaeva, 2017. S. 115-118.

УДК 331.103.15

Г.Т. Айткенова, Ж.Х. Есбенбетова, Ш.К. Әбікенова, Д.Б. Мұқанова

«Қазақстан Республикасы еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбекті қорғау жөніндегі республикалық ғылыми-зерттеу институты», Астана қ., Қазақстан Республикасы

**ЖҰМСАҚ ЖАБЫН ЖӘНЕ ГИДРООҚШАУЛАҒЫШ МАТЕРИАЛДАР ӨНДІРІСІ БОЙЫНША
КӘСІПОРЫН МЫСАЛЫНДА ЕҢБЕК ТӘУЕКЕЛІ ДӘРЕЖЕСІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ ЗИЯНДЫ ЖӘНЕ
ҚАУІПТІ ЕҢБЕК ЖАҒДАЙЛАРЫНДА, АУЫР ЖҰМЫСТАРДА АЙНАЛЫСАТЫН
ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ КЕПІЛДІКТЕР ТҮРІ МЕН КӨЛЕМІН БЕКІТУ ӘДІСІН ҚОЛДАНУДЫҢ
ТИІМДІЛІГІН ТАЛДАУ**

Аннотация. Мақалада Қазақстан Республикасында зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлерге кепілдіктерді тағайындаудың қолданыстағы жүйесінің ерекшеліктері атап көрсетілген. Зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлерге кепілдіктерді тағайындауда тек қана еңбек жағдайларына байланысты емес, сондай-ақ, жұмыскерлердің денсаулық жағдайларын есепке алу керек екендігі негізделген. Сол себепті, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлерге кепілдіктердің түрлері мен мөлшерін кәсіби тәуекелге байланысты тағайындау Әдістемесін ендіру ұсынылады. Осы мақалада жұмсақ шатыр және гидрооқшаулағыш материалдарды өндіретін кәсіпорындағы зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлерге кепілдіктердің түрлері мен мөлшерін кәсіби тәуекелге байланысты тағайындау жаңа Әдістеме бойынша есептеулері берілген. Жұмыскерлерге кепілдіктерді қолданыстағы механизм тізімдік тәсілмен тағайындау және ұсынылып отырған әдістемені іске асырудың тиімділігін салыстырмалы түрде талдауы көрсетілген.

Түйін сөздер: ауыр, зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында істейтін жұмыскерлер, жұмыскерлерге кепілдіктер беру, жыл сайынға ақы төленетін қосымша еңбек демалысы, еңбектің жоғарылатылған мөлшерде ақы төлеу, еңбек уақытының қысқартылған ұзақтығы, кәсіби тәуекелді бағалау, кәсіби тәуекелдің дәрежесі.

УДК 331.103.15

Г.Т. Айткенова, Ж.Х. Есбенбетова, Ш.К. Абиқенова, Д.Б. Мұқанова

РГКП «Республиканский научно-исследовательский институт по охране труда Министерства здравоохранения и социального развития Республики Казахстан», г. Астана, Республика Казахстан

**АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МЕТОДИКИ УСТАНОВЛЕНИЯ ВИДА И ОБЪЕМА
ГАРАНТИЙ РАБОТНИКАМ, ЗАНЯТЫМ НА ТЯЖЕЛЫХ РАБОТАХ, РАБОТАХ С ВРЕДНЫМИ И
ОПАСНЫМИ УСЛОВИЯМИ ТРУДА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СТЕПЕНИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
РИСКА НА ПРИМЕРЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ПРОИЗВОДСТВУ МЯГКИХ КРОВЕЛЬНЫХ И
ГИДРОИЗОЛЯЦИОННЫХ МАТЕРИАЛОВ**

Аннотация. В статье отмечены особенности действующей системы установления гарантий работникам, занятым на тяжелых работах, работах с вредными и (или) опасными условиями труда в Республике Казахстан. Обоснована необходимость предоставления гарантий работникам, занятым на тяжелых работах, работах с вредными и (или) опасными условиями труда не только с учетом состояния условий труда, но и состояния их здоровья. В этой связи, предлагается внедрить Методику установления вида и объема гарантий работникам, занятым на тяжелых работах, работах с вредными и опасными условиями труда в зависимости

от степени профессионального риска. В данной статье приведены расчеты по предоставлению вида и объема гарантий работникам, занятым на предприятии по производству мягких кровельных и гидроизоляционных материалов в зависимости от степени профессионального риска по новой разработанной методике. Проведен анализ эффективности внедрения предлагаемой методики в сравнении с действующим механизмом и списочным подходом в предоставлении гарантий работникам. Применение предлагаемой методики имеет положительный эффект в регулировании трудовых отношений между работодателями и работников и рекомендуется к использованию на отечественных предприятиях.

Ключевые слова: работники, занятые на тяжелых работах, работах с вредными и опасными условиями труда, предоставление гарантии работникам, дополнительный ежегодный оплачиваемый отпуск, повышенный размер оплаты труда, сокращенная продолжительность рабочего времени, оценка профессионального риска, степень профессионального риска.

Information about authors:

Aitkenova G.T. - Senior Researcher of Laboratory for Occupational Risks Research Republican State Enterprise “Republican Scientific and Research Institute of Labour Security of the Ministry of Labor and Social Protection of Population of the Republic of Kazakhstan”, E-mail: aitkenova.g@rniiot.kz

Yesbenbetova Zh.Kh. - Head of Laboratory for Occupational Risks Research Republican State Enterprise “Republican Scientific and Research Institute of Labour Security of the Ministry of Labor and Social Protection of Population of the Republic of Kazakhstan”, E-mail: esbenbetova@rniiot.kz

Abikenova Sh. K. - Candidate of physico-mathematical sciences, Deputy Director General for Research Republican State Enterprise “Republican Scientific and Research Institute of Labour Security Republican Scientific and research institute of labour security of the Ministry of Labor and Social Protection of Population of the Republic of Kazakhstan”, Astana, Republic of Kazakhstan, E-mail: as@rniiot.kz

Mukanova D.B. - Senior Researcher Laboratory for Occupational Risks Research Republican State Enterprise “Republican Scientific and Research Institute of Labour Security of the Ministry of Labor and Social Protection of Population of the Republic of Kazakhstan”, E-mail: mukanova.d@rniiot.kz

Tel.: 8 /7172/ 57-05-82 (120), 010000 Astana, Kravcova 18 (office 123).
e-mail: aitkenova.g@rniiot.kz, tel.: +7-701-679-06-09

МАЗМҰНЫ

Техникалық ғылымдар

<i>Асембаева Э.К., Галстян А.Г., Сейдахметова З.Ж., Велямов Т.М. Нурмуханбетова Д.Е.</i> Түйе сүті негізінде пребиотикалық қасиеттері бар сүтқышқылды сусындарды өндірудің технологиялық көрсеткіштерін зерттеу.....	5
<i>Буктуков Н.С., Айтқұлов М.</i> Жаңа буынның күн фотоэлектрлік батареяларының тиімділігі.....	12
<i>Қазиев Ғ.З., Таурбекова А.Ә.</i> Деректер қорын өңдеу күрделі жүйесінің ыдырау әдістері.....	18
<i>Кенжебаева Ж.Е., Исабаева Г.Ж., Жүнісова Ж.Қ.</i> Киберқауіпсіздігі.....	21

Биология және медицина ғылымдар

<i>Берсімбаев Р.І., Ақпарова А.Ю., Арипова А.А., Қауысбекова А.Ж.</i> микроРНҚ және FOXP3, ADRB2 гендері полиморфизмінің өкпе ауруларындағы рөлі.....	25
<i>Айткенова Г.Т., Есбенбетова Ж.Х., Әбікенова Ш.К., Мұқанова Д.Б.</i> Жұмсақ жабын және гидроокшаулағыш материалдар өндірісі бойынша кәсіпорын мысалында еңбек тәуекелі дәрежесіне байланысты зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында, ауыр жұмыстарда айналысатын жұмыскерлерге кепілдіктер түрі мен көлемін бекіту әдісін қолданудың тиімділігін талдау.....	32
<i>Демченко Г.А., Ахметбаева Н.А.</i> Жас және ересек жануарлар денесінің әртүрлі аймақтарындағы лимфа түйіндерінің адренергетикалық иннервациясы.....	40
<i>Мырзаханова М.Н., Мырзаханов Н.</i> Лимфатистикалық жәрметтердегі раттамалардың лимфатациясы қозғалысына қатысты факторлар.....	45

Қоғамдық ғылымдар

<i>Аюпова З.К., Құсайынов Д.Ө., Уинстон Наган.</i> Қазіргі Қазақстан республикасы құқықтық жүйесіндегі дауларды сотқа дейінгі реттеу мәселесіне	49
<i>Абдуғалина С.Е., Байдалина М.Е., Искакова З.Ж.</i> Жоғарғы білім беру үрдісіне инновациялық технологияларды енгізу.....	57
<i>Галиева А.Х., Саду Ж.Н., Құллубеков М.Т., Казбекова Л.А.</i> Білім және ғылым инновациялық экономиканы дамыту факторы ретінде.....	62
<i>Джумабекова А.Т., Алина Г.Б.</i> ҚР ұлттық банкінің ақша-кредит саясатының рөлі мемлекеттік экономикалық даму.....	68
<i>Ердешиова Ж.И., Сарсенова А.Б., Тажигалиева М.Ж.</i> Азаматтық процесте үй мәселесін шешу.....	72
<i>Ескалшова А.Ж., Әдетова Э.М., Габдулин Н.И.</i> Инновациялық экономиканың шарттарындағы әлеуметтік саладағы адам қаржылық капиталының түрлері.....	76
<i>Жақышева К.М., Жуманова Д.Т.</i> Аграрлық сектордың кәсіпорындары қаржылық шарттарын мониторингтің теориялық және практикалық аспектілері.....	81
<i>Исгибаева З.К., Бейсенова Л.З.</i> Қазақстан республикасындағы мемлекеттік ресурстарды пайдалануға арналған ішкі аудиттің аудитіндегі нәтижелерді бағалау.....	88
<i>Қарипбаев Б.И.</i> «Кездейсоқтық» категориясы толеранттылық пен плюрализмді легитимизациялау факторы ретінде.....	92
<i>Молдакенова Е.К., Ауезова К.Т., Амренова Г.К.</i> Агро-өндірістік кешеннің кәсіпорындарын ұйымдастырылық құрылымын басқаруды жаңғырту.....	98
<i>Мукашева Г.М., Аймурзина Б.Т.</i> ҚР және Моңғолияның жанармай экономикасының нарықтық шарттарын салыстыру.....	102
<i>Несіпбеков Е. Н., Анпакова Г.Н.</i> «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы акционерлік қоғамы мысалында инвестициялық қоржынды қалыптастыру.....	106
<i>Омарханова Ж. М., Тлеужанова Д. А., Амангельдиева Ж. А., Баймағамбетова З. А.</i> Ақмола облысының агрофранчайзинг жақсарту негізгі бағыттар.....	111
<i>Панзабекова А.Ж.</i> Туризмді әртараптандырудың ҚР өңірлік ерекшеліктерімен өзара байланысы.....	114
<i>Сарсенбаева К.А., Утегенова Ж.С.</i> Жоғары мектеп арқылы педагогикада білім беру және инновациялық басқару.....	121
<i>Сейсенбина А.А.</i> ҚР азық-түлік өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық дамуын басқару.....	125
<i>Татибеков Б.Л.</i> Цифрландыру шарттарындағы Қазақстанның еңбек нарығын дамыту және формализациялау стратегиясы.....	129
<i>Шугаипова Ж.Г.</i> Рыночные механизмы развития минерально-сырьевого комплекса Казахстана на современном этапе.....	137
<i>Бикенова А.С., Мадышева А.М., Нургабылов М.Н., Карабаева Р.К.</i> Туристік қызметтер саласындағы мүлтіксіз менеджменті.....	144
<i>Даузова А.М., Дырка Стефан.</i> Жер ресурстарын бағалаудың әдіснамалық аспектілері мәселесіне.....	149
<i>Құсайынова А.А., Вальдемар Козловски, Геращенко И. П.</i> Қаржы нарығының инновациялық сақтандыру өнімдерін дамыту.....	155
<i>Устамбаева М. К., Ракаева А.Н., Амренова Г.К.</i> Мемлекеттік аудит экономиканы басқару жүйесінде.....	161
<i>Утепқалиева К.М., Сабирова Р.К., Кабдулова А.С.</i> Қазақстанның аграрлық саласындағы шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту.....	169
<i>Шаукерова З.М., Абдыкерова Г.Ж., Касымов А.Г.</i> Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіндің ағымдағы мәселелері.....	175
<i>Омарова А., Малғараева Ж., Мурзалиева А.</i> Интеграциялық үдерістерді дамыту жағдайындағы азық-түлік қауіпсіздікті қамтамасыз ету.....	179
<i>Таспеннова Г.А., Қарипова А., Алишева Д.Е.</i> Әртараптандырудың экономикалық стратегиясына әсер ететін факторларды талдау.....	188

СОДЕРЖАНИЕ

Технические науки

<i>Асембаева Э.К., Галстян А.Г., Сейдахметова З.Ж., Велямов Т.М., Нурмуханбетова Д.Е.</i> Исследование технологических параметров производства кисломолочного напитка с пребиотическими свойствами на основе верблюжьего молока.....	5
<i>Буктуков Н.С., Айткулов М.</i> Эффективность солнечных фотоэлектрических батарей нового поколения.....	12
<i>Казиев Г.З., Таурбекова А.А.</i> Методы декомпозиции сложных систем обработки данных.....	18
<i>Кенжебаева Ж.Е., Исабаева Г.Ж., Жунусова Ж.К.</i> Кибербезопасность.....	21

Биологические и медицинские науки

<i>Берсимбаев Р.І., Акпарова А.Ю., Арипова А.А., Каусбекова А.Ж.</i> Роль микроРНК и полиморфизма FOXP3 и ADRB2 генов в патогенезе бронхолегочных заболеваний.....	25
<i>Айткенова Г.Т., Есбенбетова Ж.Х., Абикенова Ш.К., Муқанова Д.Б.</i> Анализ эффективности применения методики установления вида и объема гарантий работникам, занятым на тяжелых работах, работах с вредными и опасными условиями труда в зависимости от степени профессионального риска на примере предприятия по производству мягких кровельных и гидроизоляционных материалов.....	32
<i>Демченко Г.А., Ахметбаева Н.А.</i> Адренергическая иннервация лимфатических узлов из разных регионов тела у молодых и зрелых животных.....	40
<i>Мырзаханова М.Н., Мырзаханов Н.</i> Факторы, обеспечивающие передвижение лимфы крыс по лимфатическим сосудам кишечника.....	45

Общественные науки

<i>Аюпова З.К., Кусаинов Д.У., Уинстон Наган.</i> К вопросу о досудебном регулировании конфликтов в современной правовой системе республики Казахстан.....	49
<i>Абдугалина С.Е., Байдалина М.Е., Искакова З.Ж.</i> Внедрение инновационных технологий в образовательный процесс высшей школы.....	57
<i>Галиева А.Х., Саду Ж.Н., Кудубеков М.Т., Казбекова Л.А.</i> Образование и наука как факторы развития инновационной экономики.....	62
<i>Джумабекова А.Т., Алина Г.Б.</i> Роль денежно-кредитной политики национального банка РК в экономическом развитии государства.....	68
<i>Ердешиова Ж.И., Сарсенова А.Б., Тажигалиева М.Ж.</i> Разрешение жилищных споров в гражданском процессе.....	72
<i>Ескалиева А.Ж., Адиетова Э.М., Габдулин Н.И.</i> Формирование человеческого капитала в социальной сфере в условиях инновационной экономики.....	76
<i>Жакишева К.М., Жуманова Д.Т.</i> Теоретические и практические аспекты мониторинга финансового состояния предприятий аграрного сектора.....	81
<i>Игибаева З.К., Бейсенова Л.З.</i> Оценка влияния внутреннего государственного аудита на использование государственных ресурсов в республике Казахстан.....	88
<i>Карипбаев Б.И.</i> Категория «случайности» как фактор легитимации толерантности и плюрализма.....	92
<i>Молдакенова Е.К., Ауезова К.Т., Амренова Г.К.</i> Модернизация организационной структуры управление предприятий агропромышленного комплекса.....	98
<i>Мукашева Г.М., Аймурзина Б.Т.</i> Сравнительный анализ рыночных условий зернового хозяйства РК и Монголии... жоль».....	102
<i>Несипбеков Е.Н., Аппакова Г.Н.</i> Формирование инвестиционного портфеля на примере АО НК «Казахстан темир жоль».....	106
<i>Омарханова Ж. М., Тлеужанова Д. А., Амангельдиева Ж. А., Баймагамбетова З. А.</i> Основные направления по совершенствованию агрофранчайзинга в Акмолинской области.....	111
<i>Панзобекова А.Ж.</i> Взаимосвязь диверсификации туризма с региональными особенностями развития республики Казахстан.....	114
<i>Сарсенбаева К.А., Утегенова Ж.С.</i> Образовательный процесс и инновационный менеджмент в современной педагогике в высшей школе.....	121
<i>Сейсенбина А.А.</i> Управление инновационным развитием предприятий пищевой промышленности в РК.....	125
<i>Татибеков Б.Л.</i> Стратегия развития и формализации рынка труда Казахстана в условиях цифровизации.....	129
<i>Шугаипова Ж.Г.</i> Қазіргі кезеңде Қазақстанның минералды-шикізат кешенін дамытудың нарықтық механизмдері..	137
<i>Бикенова А.С., Мадышева А.М., Нургабылов М.Н., Карабаева Р.К.</i> Тотальный менеджмент в сфере туристических услуг	144
<i>Даузова А.М., Дырка С.</i> К вопросу о методологических аспектах оценки земельных ресурсов	149
<i>Кусаинова А.А., Козловски Вальдемар, Геращенко И.П.</i> Развитие инновационных страховых продуктов финансового рынка.....	155
<i>Успамбаева М. К., Ракаева А.Н., Амренова Г.К.</i> Государственный аудит в системе управления экономикой	161
<i>Утепкалиева К.М., Сабирова Р.К., Кабдулова А.С.</i> Развитие малого и среднего предпринимательства в аграрной сфере Казахстана.....	169
<i>Шаукерова З.М., Абдыкерова Г.Ж., Касымова А.Г.</i> Актуальные проблемы организации аудита консолидированной финансовой отчетности.....	175
<i>Омарова А., Малгараева Ж., Мурзалиева А.</i> Обеспечение продовольственной безопасности в условиях развития интеграционных процессов.....	179
<i>Таспенова Г.А., Карипова А., Алишева Д.Е.</i> Анализ факторов, влияющих на экономическую стратегию диверсификации.....	188

CONTENTS

Technical sciences

<i>Assembayeva E.K., Galstyan A.G., Seidakhmetova Z.Zh., Velyamov T.M., Nurmukhanbetova D.E.</i> Investigation of technological parameters of production of sour-milk drink with prebiotic properties on the basis of camel milk.....	5
<i>Buktukov N.S., Aitkulov M.</i> Efficiency of new generation solar photoelectric batteries.....	12
<i>Kaziev G.Z., Taurbekova A.A.</i> The decomposition methods of complex data processing systems.....	18
<i>Kenzhebeyeva Z.E., Isabayeva G.Zh., Zhunusova Zh.K.</i> Cyber security.....	21

Biological and medical sciences

<i>Bersimbaev R.I., Akparova A.Yu., Aripova A.A., Kausbekova A.Zh.</i> Role of microRNA and polymorphisms of FOXP3 and ADRB2 genes in pathogenesis of pulmonary diseases.....	25
<i>Aitkenova G.T., Yesbenbetova Zh.Kh., Abikenova Sh. K., Mukanov D. B.</i> Analysis of the effectiveness of the developed methodology for setting the type and the volume of guarantees to workers for working conditions.....	32
<i>Demchenko G. A., Akhmetbayeva N. A.</i> Adrenergic innervation of lymphatic nodes from various body regions in young and mature animals.....	40
<i>Myrzakhanova M.N., Myrzakhanov N.</i> Factors that provide movement of lymphatics of rats on lymphatic vasculars.....	45

Social sciences

<i>Ayupova Z.K., Kussainov D.U., Winston Nagan.</i> To the question of pre-trial adjusting of the conflicts in the modern legal system of the republic of Kazakhstan.....	49
<i>Abdugalina S.E., Baidalina M.Y., Iskakova Z. Zh.</i> The introduction of innovative technologies in the educational process of higher education.....	57
<i>Galiyeva A.Kh., Sadu Zh.N., Kulubekov M.T., Kazbekova L.A.</i> Education and science as factors of innovative economics development	62
<i>Dzhumabekova A.T., Alina G.B.</i> The role of monetary policy of the national bank of RK in the economic development of the state	68
<i>Erdeshova Zh.I., Sarsenova A.B., Tazhigaliyeva M.Zh.</i> Resolution of housing disputes in the civil process.....	72
<i>Eskaliyeva A.Zh., Adietova E.M., Gabdulin N.I.</i> Formation of human capital in the social sphere in the conditions of innovative economy.....	76
<i>Zhakisheva K.M., Zhumanova D.T.</i> Theoretical and practical aspects of monitoring the financial condition of agrarian sector enterprises.....	81
<i>Igibaeva Z.K., Beysenova L.Z.</i> Assessment of the effect of internal governmental audit on the use of governmental resources in the republic of Kazakhstan.....	88
<i>Karipbaev B.I.</i> Category of “contingency” as a factor in the legitimization of tolerance and pluralism	92
<i>Moldakenova E.K., Auezova K.T., Amrenova G.K.</i> Modernization of the organizational structure management of enterprises of agro-industrial complex.....	98
<i>Mukasheva G.M., Aymurzina B.T.</i> Comparative analysis of market conditions of grain economy of RK and Mongolia.....	102
<i>Nesipbekov Ye. N., Appakova G.N.</i> Investment portfolio set-up in terms of JSC NC "Kazakhstan temir zholy".....	106
<i>Omarkhanova Zh.M., Tleuzhanova D.A., Amangeldiyeva Zh. A., Baymagambetova Z.A.</i> Main directions for improving agrofranchising in the Akmolin region.....	111
<i>Panzabekova A.Zh.</i> Interdependence of tourism diversification and regional development features of Kazakhstan.....	114
<i>Sarsenbayeva K.A., Utegenova Zh.S.</i> Educational process and innovative management in modern pedagogy in higher school.....	121
<i>Seisenbina A.A.</i> Management of innovative development of food industry enterprises in RK.....	125
<i>Tatibekov B.L.</i> Development and formalization strategy of labor market in Kazakhstan under the conditions of digitalization.....	129
<i>Shugaipova Zh.</i> Market mechanisms of development of the mineral resource complex of Kazakhstan at the present stage..	137
<i>Bikenova A.S., Madisheva A.M., Nurgabylov M.N., Karabayeva R.K.</i> Total management in the sphere of tourist services.....	144
<i>Dauzova A.M., Dyrka S.</i> The issue of methodological aspects of assessment of land resources.....	149
<i>Kussainova A.A., Kozlowski Waldemar, Gerashchenko I.P.</i> Development of innovative insurance products of the financial market.....	155
<i>Uspambaeva M. K., Rakaeva A.N., Amrenova G. K.</i> State audit in the system of economic management.....	160
<i>Utepkaliyeva K.M., Sabirova R.K., Kabdulova A.S.</i> Development of small and medium entrepreneurship in agrarian sphere of Kazakhstan.....	169
<i>Shaukerova Z.M., Abdykerova G.Zh., Kasymova A.G.</i> Current problems of the audit of consolidated financial reporting.....	175
<i>Omarova A., Malgaraeva Zh., Murzaliyeva A.</i> Ensuring food security in the context of the development of integration processes.....	179
<i>Taspenova G.A., Karipova A., Alisheva D.E.</i> Analysis of factors affecting the economic strategy of diversification.....	188

**Publication Ethics and Publication Malpractice
in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan**

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

www.nauka-nanrk.kz

ISSN 2518-1483 (Online), ISSN 2224-5227 (Print)

<http://www.reports-science.kz/index.php/ru/>

Редакторы *М. С. Ахметова, Т.А. Апендиев, Д.С. Аленов*
Верстка на компьютере *А.М. Кульгинбаевой*

Подписано в печать 13.12.2018.
Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать – ризограф.
12,5 п.л. Тираж 500. Заказ 6.